

โดย

ริชาร์ด แจ็คสัน
(RICHARD JACKSON)

โทเบียส ปีเตอร์
(TOBIAS PETER)

จากความ ท้าทายสู่ โอกาส

ขนาดของการเกษียณอายุในประเทศไทย

ประเทศไทย

GAI Global
Aging
Institute

eastspring
investments

เกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อการเกษียณอายุในเอเชียตะวันออก

การสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อการเกษียณอายุในเอเชียตะวันออกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั่วโลก (Global Aging Preparedness) ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการหลายปี และริเริ่มขึ้นโดยสถาบันวิจัยนโยบายการต่างประเทศและยุทธศาสตร์ (Center for Strategic and International Studies—CSIS) นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 เป็นต้นมา ด้วยการจัดพิมพ์ “ดัชนีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั่วโลก” ซึ่งเป็นเครื่องมือใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะ ใช้สำหรับการประเมินความมีเสถียรภาพทางการเงิน และการมีรายได้ที่พอเพียงเพื่อรองรับระบบการเกษียณอายุทั่วโลก แต่ในภายหลังเมื่อผู้อำนวยการโครงการ ริชาร์ด แจ็คสัน ได้ถอนลาออกจาก CSIS ในปีพ.ศ. 2557 เพื่อก่อตั้งสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI) โครงการนี้จึงได้รับการโอนย้ายตามมาด้วย และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันภายใต้การสนับสนุนจาก GAI โดยกลุ่มบริษัทพรูเด็นเชียลเอเชียแปซิฟิกความร่วมมือกับริชาร์ด แจ็คสันเพื่อดำเนินการและให้ความสนับสนุนโครงการนี้นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 เป็นต้นมา

ในขณะที่โลกกำลังเผชิญกับภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งรัฐบาลและองค์กรธุรกิจต่างพยายามมองไปข้างหน้า และคาดการณ์เกี่ยวกับความต้องการด้านต่างๆ ของประชากรผู้สูงอายุซึ่งทวีจำนวนเพิ่มขึ้นในอนาคต ไม่มีที่ใดในโลกที่จะประสบความสำเร็จอย่างสูงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เนื่องจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในภูมิภาคนี้กำลังเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความคาดหวังเกี่ยวกับการเกษียณอายุที่มีมาแต่เดิม บทบาทของครอบครัวในการสร้างหลักประกันความมั่นคงเพื่อการเกษียณอายุเริ่มลดน้อยถอยลง ในขณะที่เงินบำนาญและการออมส่วนบุคคลเริ่มทวีความสำคัญมากขึ้น ผู้เกษียณอายุในเอเชียตะวันออกจะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้อย่างไร กลุ่มประชากรวัยทำงานมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุในอนาคตของตนเองอย่างไร และหากเลือกได้ ระบบการเกษียณอายุประเภทใดที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อการเกษียณอายุในเอเชียตะวันออก ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการสำรวจช่วงที่สองคือ การช่วยหาคำตอบให้แก่คำถามเหล่านี้ ช่วงแรกของการสำรวจความคิดเห็น ซึ่งจัดทำขึ้นในช่วงฤดูร้อนของปีพ.ศ. 2554 ได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างของประชากรวัยทำงานและผู้เกษียณอายุในประเทศจีน เขตปกครองพิเศษฮ่องกง มาเลเซีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และได้วันสำหรับการสำรวจความคิดเห็นในช่วงที่สองนั้น ดำเนินการในช่วงฤดูร้อนของปีพ.ศ. 2556 ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างของประชากรวัยทำงานและผู้เกษียณอายุใน 6 ประเทศ ซึ่งทำการสำรวจความคิดเห็นในช่วงแรก รวมถึงประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม* แม้ว่าผลสำรวจจะชี้ให้เห็นว่า มีข้อแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั่วทั้งภูมิภาค แต่ที่มีความเหมือนกันก็คือ ประชาชนทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกมีสิ่งที่สำคัญร่วมกันอย่างน้อย 2 สิ่ง นั่นคือ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเกษียณอายุ และความกระตือรือร้นที่จะขจัดข้อกังวลเหล่านั้น

ผลของการสำรวจในช่วงที่หนึ่งได้รับการตีพิมพ์ ในรายงานชื่อ ดุลยภาพระหว่างชนบทธรรมเนียมประเพณีและความเป็นสมัยใหม่: อนาคตของการเกษียณอายุในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Washington, DC: CSIS 2012) ผลของการสำรวจความคิดเห็นในช่วงที่สองนั้นได้รับการตีพิมพ์ในรายงานชื่อ จากความท้าทายสู่โอกาส: การสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อการเกษียณอายุในเอเชียตะวันออก ช่วงที่สอง รวมถึงรายงานในภาพรวมของโครงการ และรายงานฉบับสั้นของแต่ละประเทศรวมทั้งสิ้น 10 ฉบับ ซึ่งรวมถึงรายงานฉบับนี้ ท่านสามารถติดตามรายงานทั้งหมด รวมถึงข้อมูลประกอบได้ที่เว็บไซต์ของ GAI ได้แก่ gap.globalaginginstitute.org สำหรับผลการสำรวจความคิดเห็นในช่วงที่ 2 นั้น สามารถติดตามเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของพรูเด็นเชียลเอเชียแปซิฟิก www.prudentialcorporation-asia.com/eastasia-retirement-2015/

*เพื่อความสะดวก คำว่า “ประเทศ” บางครั้งใช้ในรายงานฉบับนี้ เพื่อสื่อถึงดินแดนและเขตเศรษฐกิจทั้ง 10 แห่งที่ดำเนินการสำรวจในครั้งนี้ การใช้คำนี้ไม่ได้มีเจตนาที่จะพาดพิงถึงอำนาจอธิปไตย หรือสถานะของดินแดนทั้ง 10 แห่ง ภายใต้กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติระหว่างประเทศแต่อย่างใด

สถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลกมีได้มีจุดยืนเกี่ยวกับนโยบายใดนโยบายหนึ่ง ดังนั้น ความคิดเห็นที่ได้แสดงไว้ในรายงานฉบับนี้จึงเป็นเพียงความคิดเห็นของผู้วิจัยเท่านั้น

© 2015 โดยสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI) สงวนลิขสิทธิ์

ISBN 978-1-943884-18-6

ผลการสำรวจความคิดเห็น
หัวข้อ “การเกษียณอายุใน
เอเชียตะวันออก” ช่วงที่ 2

ประเทศไทย

ปัจจุบันผู้เกษียณอายุในประเทศไทยยังคงพึ่งพาครอบครัวขยายสำหรับการพึ่งพิงในวัยชรา¹ แต่ทว่าคนไทยจำนวนเพียงหนึ่งในสิบเท่านั้นที่เชื่อว่า บุตรหลานหรือสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวควรจะเป็นผู้รับผิดชอบในการหารายได้ให้แก่ผู้เกษียณอายุ ดังนั้น ทัศนคติและความคาดหวังเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงกำลังเปลี่ยนไป ในอนาคต คนไทยจะต้องพึ่งพาเงินบำนาญและการออมส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ระบบบำนาญภาครัฐยังคงมีช่องว่างขนาดใหญ่เกี่ยวกับความคุ้มครองที่จะได้รับ นอกจากนี้ ผลประโยชน์ที่จะได้รับยังคงค่อนข้างเล็กน้อย² ยกเว้นเงินบำนาญของข้าราชการ แล้วยังมีสิ่งที่เข้ามาซ้ำเติมวิกฤตนี้ซึ่งได้แก่ การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16 เป็นร้อยละ 33

ในปีพ.ศ. 2583 และจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนของระบบบำนาญภาครัฐแบบได้มาจ่ายไป (pay-as-you-go state pension system)

ดังนั้น จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่า ความวิตกกังวลเกี่ยวกับหลักประกันความมั่นคงในยามเกษียณอายุกำลังเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เกษียณอายุในปัจจุบันถูกขอให้เปรียบเทียบสถานะภาพของตนในตอนนี้กับเมื่อสามปีที่ผ่านมา จำนวนสามในสี่ระบุว่า มีรายได้ลดลง ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าประเทศอื่นๆ ที่ได้ทำการสำรวจในครั้งนี้ เมื่อประชากรวัยทำงานถูกขอให้เปรียบเทียบสถานะภาพของตนในตอนนี้กับเมื่อสามปีที่ผ่านมา จำนวนสองในห้าระบุว่า ตนมีความมั่นใจน้อยลงว่า ได้มีการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอสำหรับการเกษียณอายุ ซึ่งเป็นอีกหัวข้อที่มีสัดส่วนในจำนวนที่มากกว่าประเทศอื่นๆ ที่ได้ทำการสำรวจในครั้งนี้

แม้ว่าประเทศไทยอาจต้องเผชิญกับความท้าทายที่น่าหวาดหวั่น แต่ก็มิได้เปรียบที่นำอิจฉาหลายประการด้วยกัน คนไทยรู้สึกสะดักใจในการลงทุนในตลาดการเงิน และมีทัศนคติเชิงบวกต่อธุรกิจการให้บริการทางการเงิน ทัศนคติของพวกเขาต่อการทำงานและการเกษียณอายุสอดคล้องและไปด้วยกันได้ดีกับความต้องการด้านการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของพวกเขา และที่สำคัญที่สุด พวกเขามีความพร้อมที่

¹ กลุ่มตัวอย่างของประเทศที่ใช้ในการดำเนินการสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อ “การเกษียณอายุในเอเชียตะวันออก” จำกัดเฉพาะเขตเมืองเท่านั้น คำอธิบายในรายงานฉบับนี้จึงหมายถึงประชากรวัยทำงานและผู้เกษียณอายุในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และไม่รวมถึงเขตชนบท

² สำหรับภาพรวมของระบบบำนาญในประเทศไทย ท่านสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากบทความที่เขียนโดย Orin D. Brustad ชื่อ “Thailand: Pension System Overview and Reform Directions,” ใน *Pension Systems and Old-Age Income Support in East and Southeast Asia: Overview and Reform Directions*, ed. Donghyun Park (Manila: Asian Development Bank, 2011).

ผลการสำรวจความคิดเห็น

ไทย

ความจริงเกี่ยวกับ เกษียณอายุในปัจจุบัน	สัดส่วนของผู้เกษียณอายุในปัจจุบันซึ่ง...		
	คาดว่าจะเกษียณอายุก่อนอายุ 60 ปี		51
	คาดว่าจะอาศัยอยู่กับบุตรหลาน ¹		67
	คาดว่าจะต้องพึ่งพิงบุตรหลานทางการเงิน ²		32
	คาดว่าจะได้รับรายได้จากระบบบำนาญภาครัฐ ³		61
	คาดว่าจะได้รับรายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน ⁴		48
	คาดว่าจะได้รับรายได้จากงานหรือธุรกิจ		60
	ได้รับคำแนะนำทางการเงินจากมืออาชีพ		31
	คาดว่าจะได้รับรายได้ที่น้อยลงเมื่อเกษียณอายุ		33
กำลังเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุมากขึ้นกว่าเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา			
ความคาดหวังเกี่ยวกับ เกษียณอายุในอนาคต	สัดส่วนของประชากรวัยทำงานซึ่ง...		
	คาดว่าจะเกษียณอายุก่อนอายุ 60 ปี		27
	คาดว่าจะอาศัยอยู่กับบุตรหลาน ⁵		96
	คาดว่าจะต้องพึ่งพิงบุตรหลานทางการเงิน ²		14
	คาดว่าจะได้รับรายได้จากระบบบำนาญภาครัฐ ³		59
	คาดว่าจะได้รับรายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน ⁴		60
	คาดว่าจะได้รับรายได้จากงานหรือธุรกิจ		64
	ได้รับคำแนะนำทางการเงินจากมืออาชีพ		36
	คาดว่าจะได้รับรายได้ที่น้อยลงเมื่อเกษียณอายุ		19
กำลังเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุมากขึ้นกว่าเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา			
ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความท้าทายของ การเกษียณอายุ	สัดส่วนของผู้ร่วมตอบแบบสำรวจที่ระบุว่าเห็นด้วย (+) และไม่เห็นด้วย (-) ว่า...		
	การให้การสนับสนุนผู้สูงอายุที่ทวีจำนวนมากขึ้น จะกลายเป็นภาระอันใหญ่หลวงสำหรับ...	+	-
	ประชากรวัยทำงานและผู้เสียอยู่ในอนาคต	46	27
	ครอบครัวในอนาคต	40	32
	ประชาชนสามารถไว้ใจบริษัทที่ให้บริการด้านการเงิน เพื่อช่วยเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ	63	8
รัฐบาลทำงานอย่างเพียงพอเพื่อช่วยประชากรวัยทำงาน เตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ	61	17	
ความคิดเห็น เกี่ยวกับทางเลือก ของการปฏิรูป	สัดส่วนของผู้ตอบแบบสำรวจที่ระบุว่ารัฐบาลควร...		
	เพิ่มภาษีเพื่อจัดเตรียมบำนาญพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นทางการเงิน		67
	ให้ประชากรวัยทำงานสทบเงินเข้าระบบบำนาญภาครัฐมากขึ้น		64
	ขยายระยะเวลาการเกษียณอายุ		60
	ให้ประชากรวัยทำงานเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มมากขึ้น		83

¹ หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีบุตรหลาน

² "พึ่งพิง" หมายถึง เป็นฝ่ายรับรายได้จากบุตรหลาน

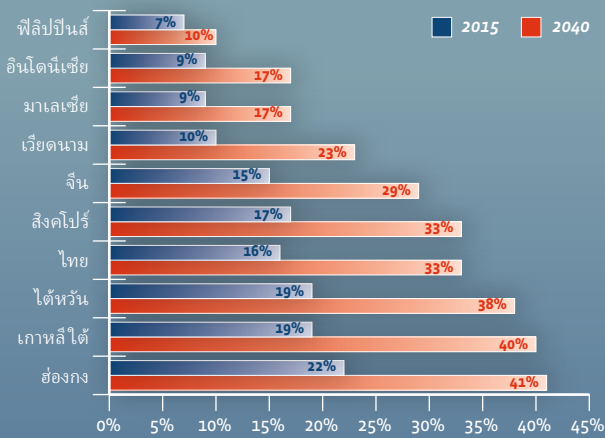
³ ระบบบำนาญภาครัฐรวมถึงการประกันสังคม กองทุนการออมแห่งชาติ และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

⁴ สินทรัพย์ทางการเงินหมายถึงกรมธรรม์ประกันชีวิตและกรมธรรม์ประกันบำนาญ รวมถึงหุ้น พันธบัตร และกองทุนรวม แต่ไม่รวมถึงเงินฝากธนาคาร

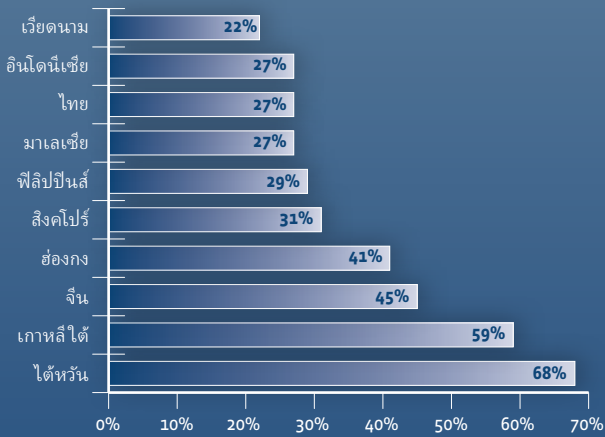
⁵ หมายถึงประชากรวัยทำงานที่มีหรือคาดว่าจะมีบุตร

หมายเหตุ: ข้อมูลทั้งหมดมาจากการสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อการเกษียณอายุในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ช่วงที่ 2 ยกเว้นข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งได้จาก UN Population Division, *World Population Prospects: The 2012 Revision* (UN: New York, 2013) คำกล่าวในส่วน "ความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายของการเกษียณอายุ" ใช้การจัดลำดับที่ผศนคต 5 ระดับ โดยที่ ระดับ 1 หมายถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง "เห็นด้วย" = 4+5 และ "ไม่เห็นด้วย" = 1+2

สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

“ทั้งผู้ปกครองและบุตรหลานจะมีความสุขมากกว่าหากตนเองมีอิสระและพึ่งพาตนเองได้”

ในความคิดของท่าน ใครมีความเหมาะสมที่สุดในการจัดการรายได้ให้แก่ผู้เกษียณอายุ

ร้อยละของคำตอบแยกตามประเทศ	รัฐบาล	ตัวผู้เกษียณเอง	บุตรหลาน	นางจ้างเต็ม
จีน	63	9	11	16
ฮ่องกง	41	44	6	8
อินโดนีเซีย	45	18	11	25
มาเลเซีย	43	34	8	10
ฟิลิปปินส์	66	10	8	17
สิงคโปร์	30	48	13	2
เกาหลีใต้	23	61	10	2
ไต้หวัน	36	40	6	16
ไทย	66	18	10	4
เวียดนาม	62	22	10	5

จะยอมรับการปฏิรูปเชิงสร้างสรรค์ คนไทยส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุนการจ่ายภาษีเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่โครงสร้างสังคมที่ต้องเผชิญกับความยากจนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเรียกร้องให้ประชากรวัยทำงานสมทบการออมเข้าสู่ระบบบำนาญภาครัฐเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการขยาย

ระยะเวลาการเกษียณอายุ นอกจากนั้น คนไทยส่วนมากยินดีให้การสนับสนุนการปฏิรูป ซึ่งกระตุ้นหรือเรียกร้องให้ประชากรวัยทำงานออมมากขึ้นเพื่อการเกษียณอายุของตนเอง แม้ว่าคนไทยเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการสร้างหลักประกันความมั่นคงยามเกษียณอายุ แต่พวกเขาก็ตระหนักดีถึงความสำคัญของการเตรียมการด้วยตนเองทั้งหมดนี้ ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต

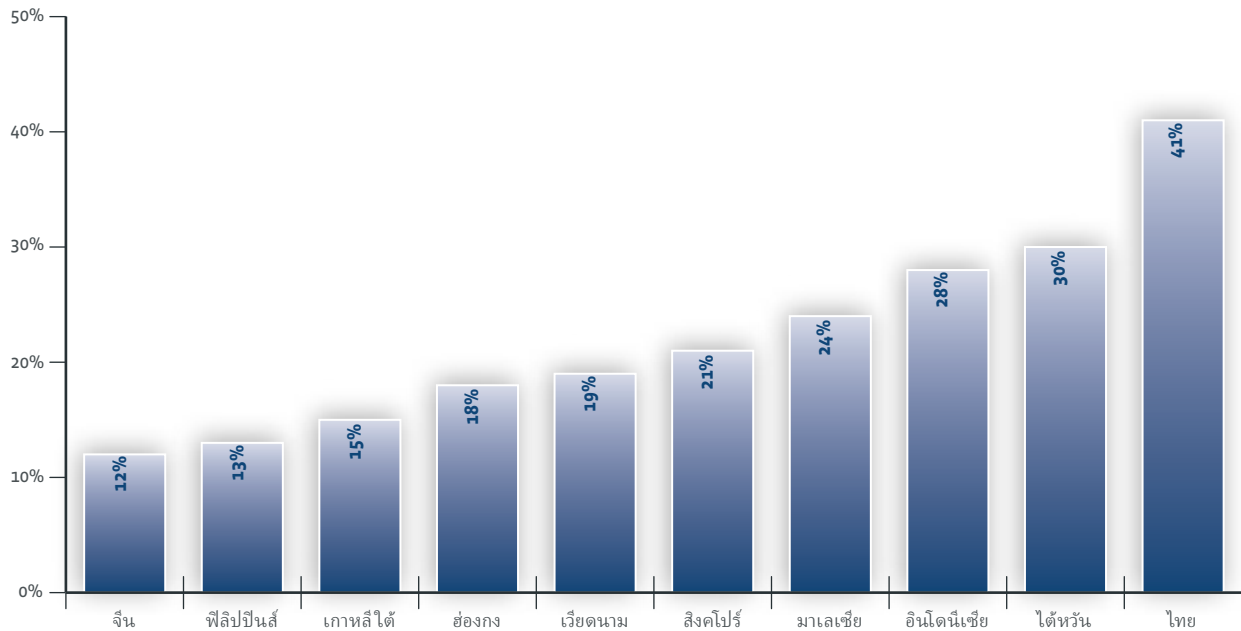
ความเป็นจริงเกี่ยวกับการเกษียณอายุในปัจจุบัน

สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้เกษียณอายุในปัจจุบันนั้นห่างไกลจากความมั่นคง แม้ว่ารายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยของผู้สูงอายุไทยนั้นเท่ากับโดยประมาณกับค่าเฉลี่ยของรายได้ครัวเรือนทั้งหมด ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่จำนวนสองในสามของผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตรหลานของตน ดังนั้นจึงเกิดการแบ่งปันรายได้ร่วมกัน อันที่จริงแล้ว ผู้เกษียณอายุในปัจจุบันส่วนใหญ่พอมีรายได้เป็นของตัวเองบ้าง จำนวนร้อยละ 61 ระบุว่าได้รับรายได้จากระบบบำนาญภาครัฐในขณะที่ร้อยละ 48 ระบุว่าได้รับรายได้ที่เป็นสินทรัพย์จากผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตและผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตประเภทบำนาญ และ/หรือการลงทุนในหุ้น พันธบัตร หรือกองทุนรวม ซึ่งมีสัดส่วนที่มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ทำการสำรวจในครั้ง นี้ ยกเว้นสิงคโปร์และไต้หวัน อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่ได้รับจากประกันสังคม ซึ่งเป็นระบบบำนาญภาครัฐหลักของประเทศ ค่อนข้างเล็กน้อย นอกจากนี้ ผู้เกษียณอายุส่วนใหญ่ ซึ่งมีรายได้ที่เป็นสินทรัพย์ก็เป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ซึ่งมีรายได้จากเงินบำนาญ ผู้เกษียณอายุปัจจุบันในสัดส่วนที่มากถึงร้อยละ 75 มีสิทธิ์ได้รับเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นระบบการสงเคราะห์เพื่อการยังชีพจากภาครัฐ โดยมุ่งเน้นที่ผู้สูงอายุซึ่งมีรายได้น้อย ในขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนมากเสริมสร้างรายได้ของตนเองโดยการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำงาน “นอกระบบการจ้างแรงงาน” (informal sector) อันที่จริงแล้ว จำนวนร้อยละ 60 ระบุว่าได้รับรายได้บางส่วนจากงานหรือธุรกิจที่ตนเองเป็นเจ้าของ

จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า การเกษียณอายุจึงเป็นช่วงเวลาแห่งความวิตกกังวลโดยแท้ ระหว่างร้อยละ 75-80 ของผู้เกษียณอายุในปัจจุบันมีความกังวลเกี่ยวกับการที่เงินออมหรือหรือลดลง การเป็นภาระของบุตรหลาน ความยากจนและมีความต้องการใช้เงิน สุขภาพถดถอย และไม่มีใครดูแล เมื่อถูกขอให้เปรียบเทียบสถานภาพในปัจจุบันกับเมื่อสามปีที่ผ่านมา ร้อยละ 73 ของผู้เกษียณอายุในปัจจุบันระบุว่า มีรายได้ที่น้อยลง ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ในขณะที่ร้อยละ 45 ระบุว่า ต้องพึ่งพิงบุตรหลานด้านการเงิน ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ยกเว้นมาเลเซีย ภาวะพึ่งพิงนี้ตอกย้ำคตินิยมด้านลบเกี่ยวกับผู้สูงวัย คนไทยทุกๆ หนึ่งในสิบเชื่อว่า “ผู้สูงอายุแทบไม่มีประโยชน์ต่อสังคม” และ “โดยส่วนมากเป็นภาระของสังคม” ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าทุกแห่งที่ดำเนินการสำรวจ ยกเว้น จีนและมาเลเซีย นอกจากนี้ ยังเป็นเรื่องน่าเศร้าที่ความเชื่อนี้ยังฝังรากอยู่ในตัวผู้สูงอายุเองอีกด้วย โดยในกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวนหนึ่งในสี่เชื่อว่า ผู้สูงอายุเป็นภาระสังคม ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดจากทุกๆ ประเทศที่ทำการสำรวจ

ความคาดหวังเกี่ยวกับการเกษียณอายุในอนาคต

อนาคตเกี่ยวกับการเกษียณอายุของประชากรวัยทำงานในปัจจุบันยังคงมีความไม่แน่นอนสูงมาก ในหลายๆ ประเทศในเอเชียตะวันออก อัตราการรับบำนาญมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในอนาคต เนื่องจากระบบสวัสดิการบำนาญครบกำหนดจ่ายและมีผู้เกษียณอายุมีสิทธิ์ได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย อัตราการรับเงินบำนาญที่คาดว่าจะได้รับจะไม่แตกต่างจากอัตราการรับเงินบำนาญในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ อัตราการได้รับรายได้สินทรัพย์นั้นคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคตแต่ไม่มากเท่ากับในประเทศอื่นๆ ในขณะที่ผู้เกษียณอายุในปัจจุบันมีอัตราการได้รับรายได้สินทรัพย์ (ร้อยละ 48) ซึ่งสูงกว่าที่อื่นๆ ยกเว้นสิงคโปร์และไต้หวัน อัตราที่คาดว่าจะได้รับสำหรับประชากรวัยทำงานในปัจจุบัน (ร้อยละ 60) นั้นเกือบเท่าๆ กันกับอัตราที่คาดว่าจะได้รับในเงินและเกาหลีใต้

คนไทยจำนวนมากวิตกกังวลว่า ตนมีการเตรียมพร้อมเพื่อการเกษียณอายุที่ไม่เพียงพอ

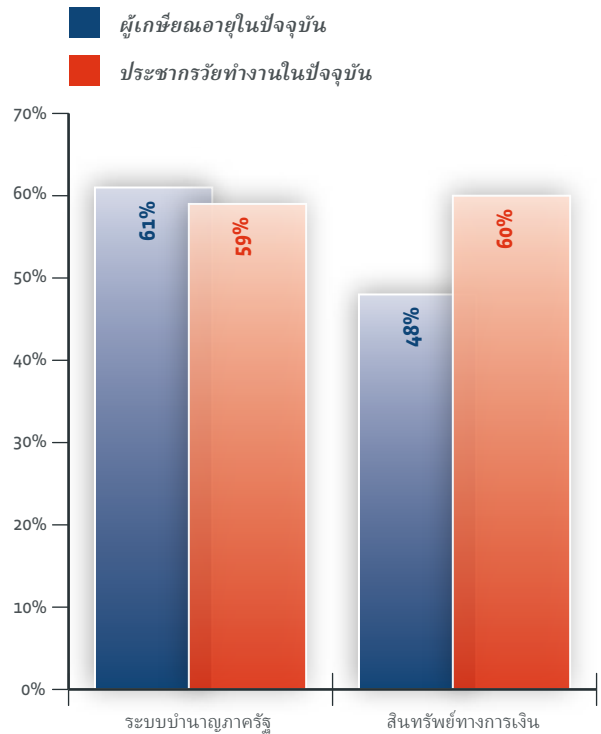
สัดส่วนของประชากรวัยทำงานในปัจจุบันที่มีความมั่นใจน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อสามปีที่ผ่านมามีว่า ตน “เตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอเพื่อการเกษียณอายุ”

และต่ำกว่ามากเมื่อเทียบกับอัตราที่คาดว่าจะได้รับในฮ่องกง มาเลเซีย สิงคโปร์ และไต้หวัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้ว่าจะเห็นได้ชัดว่า ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่เปิดรับตลาดการเงิน ระดับของการมีส่วนร่วมในตลาดการเงินไม่เติบโตอย่างรวดเร็วเท่าที่ควร เช่นเดียวกับผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน กลุ่มประชากรวัยทำงานในปัจจุบันจำนวนมากต่างคาดหวังที่จะได้รับเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐ (ร้อยละ 70) เมื่อตนเกษียณอายุ เช่นเดียวกับ ผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ คาดว่าจะยังคงทำงานอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 64) และเช่นเดียวกับผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน กลุ่มผู้ตอบส่วนใหญ่คาดว่าจะอาศัยอยู่กับบุตรหลาน โดยที่อัตราร้อยละ 96 แสดงถึงสัดส่วนของประชากรวัยทำงานในปัจจุบัน ซึ่งคาดว่าจะอาศัยอยู่กับบุตรหลานภายหลังเกษียณอายุซึ่งคิดเป็นสัดส่วนที่มากขึ้นกว่าสัดส่วนของผู้เกษียณอายุในปัจจุบันซึ่งกำลังอาศัยอยู่กับบุตรหลานของตน

ประชากรวัยทำงานในปัจจุบันมีความวิตกกังวลมากเท่าๆ กับ หรือมากกว่าผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน เกี่ยวกับการลดลงของเงินที่เก็บออมมาในช่วงเกษียณอายุ การเป็นภาระของบุตรหลาน ความยากจน และความต้องการใช้เงิน ภาวะสุขภาพพลดถอย และการไม่มีใครคอยดูแล เมื่อถูกขอให้เปรียบเทียบสถานภาพของตนในปัจจุบันกับเมื่อสามปีที่ผ่านมา ร้อยละ 41 ระบุว่า มีความมั่นใจน้อยลงว่า ตน “ได้เตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุไว้อย่างเพียงพอ” ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นๆ ที่ทำการสำรวจ ขาวดีก็คือ ความวิตกกังวลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับหลักประกันความมั่นคงยามเกษียณอายุกลายเป็นปัจจัยกระตุ้นที่นำไปสู่การไปเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ร้อยละ 28 ของประชากรวัยทำงานในปัจจุบันระบุว่า พวกเขาเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุในตอนนี้เพิ่มมากขึ้นกว่าเมื่อสามปีที่ผ่านมา ในขณะที่ร้อยละ 61 ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นๆ เป็นสองเท่า ระบุว่า พวกเขาวางแผนที่จะขยายระยะเวลาการเกษียณอายุออกไป ซึ่งมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสามปีที่ผ่านมา

บทบาทครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป

แม้ว่าครอบครัวยังคงเป็นศูนย์กลางของการสร้างหลักประกันความมั่นคงยามเกษียณอายุในประเทศไทย แต่ก็มีควมสับสนบางประการระหว่างบทบาทของครอบครัวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับบทบาทที่เราต้องการให้เป็นในความเป็นจริง ความเป็นจริงในปัจจุบันก็คือ อัตราการอาศัยอยู่ร่วมกันของหลายชั่วอายุคนยังคงสูง กลุ่มคนสูงอายุที่สุขภาพเปราะบางได้รับการดูแลโดยบุตรหลานของตน และจากการที่จำนวนผู้เกษียณอายุส่วนหนึ่งระบุว่า ตนได้รับการจุนเจือทางการ

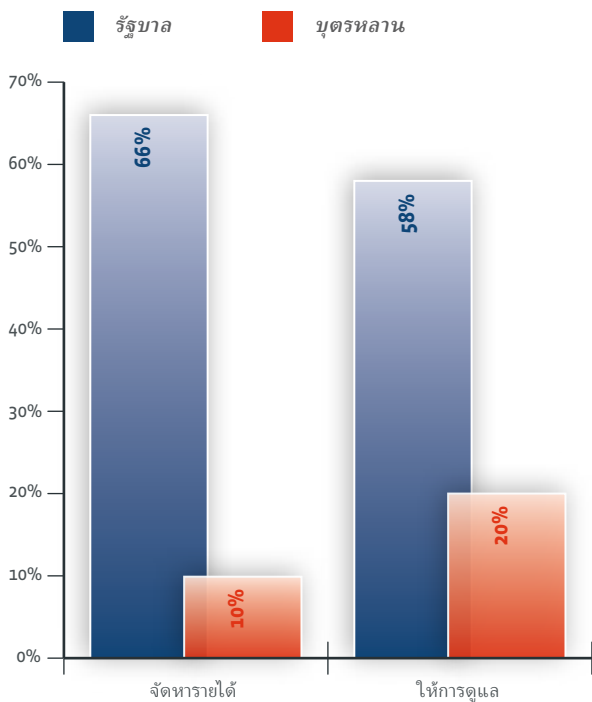

แม้ว่าจะมีช่องว่างเกี่ยวกับเงินบำนาญ สุขภาพ อัตราการได้รับรายได้สินทรัพย์ กำลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สัดส่วนของผู้เกษียณอายุปัจจุบันที่ได้รับรายได้เปรียบเทียบกับ สัดส่วนของประชากรวัยทำงานปัจจุบันที่คาดว่าจะได้รับรายได้จากระบบบำนาญภาครัฐและสินทรัพย์ทางการเงินในประเทศไทย

เงินจากบุตรหลานมากกว่าที่ตนให้แก่บุตรหลาน นั้นมีจำนวนสูงเป็นสองเท่ากว่าจำนวนของผู้เกษียณอายุที่ระบุว่า พวกเขาให้การสนับสนุนทางการเงินทางการเงินแก่บุตรหลานมากกว่าที่ได้รับ การไหลเวียนของรายได้ในครอบครัวนั้นมาจากคนรุ่นลูกหลานสู่รุ่นสุขภาพ กระนั้น เมื่อผู้ตอบแบบสำรวจถูกถามว่า “ในความคิดของท่าน ท่านคิดว่าใครควรจะมีบทบาทรับผิดชอบในการให้การดูแลผู้เกษียณอายุ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตประจำวัน หรือผู้เกษียณอายุที่เจ็บป่วย หรือทุพพลภาพ” สัดส่วนของผู้ตอบว่า รัฐบาล (ร้อยละ 58) ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนของผู้ตอบว่า บุตรหลาน หรือสมาชิกครอบครัว (ร้อยละ 20) ประมาณสามต่อหนึ่ง เมื่อถูกถามว่า “ในความคิดของท่าน ท่านคิดว่าใครควรจะมีบทบาทรับผิดชอบในการจัดหารายได้ให้แก่ผู้เกษียณอายุ” สัดส่วนของผู้ตอบว่า รัฐบาล (ร้อยละ 66) ซึ่งสูงกว่า สัดส่วนของผู้ตอบว่า บุตรหลาน หรือสมาชิกครอบครัว (ร้อยละ 10) ประมาณ 7 ต่อ 1

ทัศนคติต่อบทบาทของครอบครัวเกี่ยวกับการสร้างหลักประกันความมั่นคงยามเกษียณอายุที่อยากให้เริ่มปรับเปลี่ยนความคาดหวังของประชากรวัยทำงานในปัจจุบัน เมื่อมองไปในอนาคต ประชากรวัยทำงานในปัจจุบันส่วนใหญ่ ยังคงคาดหวังที่จะอาศัยอยู่กับบุตรหลานเมื่อเกษียณอายุ และยังคงคาดหวังที่จะได้รับการดูแลจากบุตรหลาน หรือคู่สมรสของบุตรหลาน หากตนต้องเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพ หรือต้องการคนดูแลในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม เมื่อหันมามองถึงความสนับสนุนทางการเงิน ภาพเริ่มแปรเปลี่ยนไปในขณะที่ผู้เกษียณอายุในปัจจุบันซึ่งเป็นผู้รับการสนับสนุนทางการเงินจากบุตรหลานมีจำนวนมากเป็นสองเท่าของผู้ที่เป็นฝ่ายให้ ทว่าจำนวนสองเท่าของประชากรวัยทำงานในปัจจุบันกลับคาดว่าจะเป็นผู้ให้มากกว่าที่จะคาดหวังที่จะเป็นผู้รับ ประสพการณ์ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ชี้ให้เห็นว่า แม้แต่เครือข่ายครอบครัวซึ่งให้การสนับสนุนผู้สูงอายุมากที่สุดก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ท่ามกลางยุคสมัยของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็ว และสัญญาณความตึงเครียดแรกๆ ที่ปรากฏมักจะ

คนไทยเห็นว่า “รัฐบาล” ควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการรายได้ให้เมื่อเกษียณอายุมากกว่าครอบครัว

สัดส่วนของคนไทยที่ระบุว่า “รัฐบาล” มีความเหมาะสมที่สุดในการเป็นผู้จัดการรายได้และให้การดูแลผู้เกษียณอายุ เปรียบเทียบกับสัดส่วนของคนไทยที่ระบุว่าควรเป็น “บุตรหลานหรือสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว”

เกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัวในการให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้เกษียณอายุ หากประเทศไทยดำเนินรอยตามนี้ การสลับทิศทางของการไหลเวียนของรายได้ภายในครอบครัวอาจเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่า ความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ใกล้จะมาถึงแล้ว

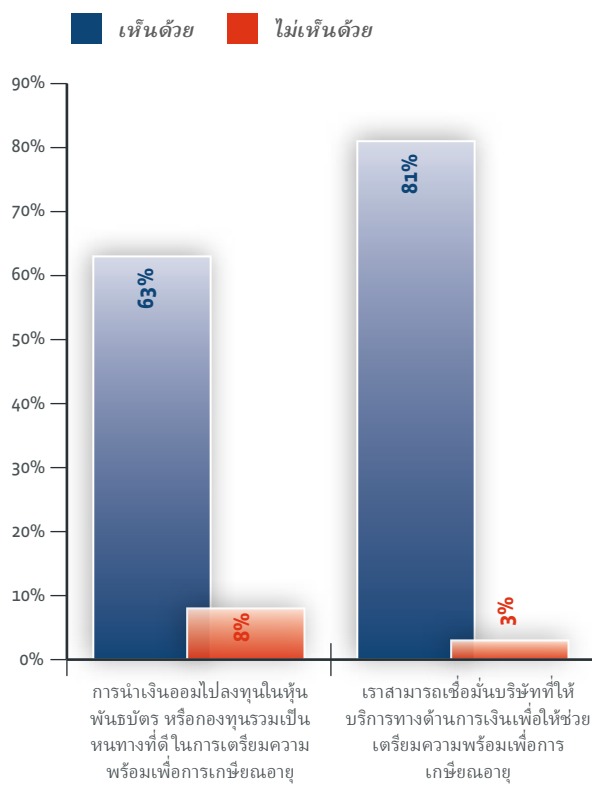
บทบาทในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ

แม้ว่าผู้คนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางประเทศจะไม่ค่อยแน่ใจว่า ใครจะมาแทนที่ครอบครัวในฐานะผู้สร้างหลักประกันความมั่นคงขั้นต้นเพื่อการเกษียณอายุ คนไทยแทบไม่ลังเลเลยว่า ควรจะเป็นรัฐบาล ในขณะที่ร้อยละ 66 ของผู้ตอบแบบสำรวจเชื่อว่า รัฐบาลมีความเหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้จัดหารายได้ให้แก่ผู้เกษียณอายุ มีเพียงร้อยละ 18 เท่านั้นที่เชื่อว่า ผู้เกษียณอายุควรพึ่งตนเองผ่านเงินที่ตนเองเก็บออม ในขณะที่เดียวกัน มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่เชื่อว่า นายจ้าง ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งควรจะเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่นี้มากที่สุด เนื่องจากระบบการเกษียณอายุที่มุ่งเน้นการเก็บออมจะมีประโยชน์ที่สำคัญเหนือกว่าระบบการเก็บเงินสหบทให้พอกับการจ่ายประโยชน์ทดแทนแต่ละปี (pay-as-you-go) ในสังคมสูงอายุ ดังนั้นเราจึงแอบหวังว่า ระดับของการสนับสนุนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้วยตนเอง จะเพิ่มขึ้นตามเวลาที่เปลี่ยนไป แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ แต่ผลการสำรวจมีข้อบ่งชี้ค่อนข้างน้อยมากกว่าประเด็นนี้จะกลายเป็นความจริงได้ ระดับของการสนับสนุนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้วยตนเอง เพื่อเป็นหลักประกันยามชราภาพในประเทศไทยนั้นสูงกว่าระดับค่าเฉลี่ยในกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจที่มีอายุมากและการศึกษาน้อย และต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ยในกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจที่มีอายุน้อยและมีการศึกษาที่ดีกว่า นับเป็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งค่อนข้างตรงกันข้ามกับสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศที่มีระดับของการสนับสนุนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้วยตนเองที่สูง

ทัศนคติต่อตลาดการเงินและการให้บริการทางการเงิน

นอกจากจะเป็นประเทศที่เปิดรับตลาดการเงินแล้ว คนไทยยังมีทัศนคติเชิงบวกในระดับที่สูงมากต่อตลาดการเงินและอุตสาหกรรมการให้บริการทางการเงินแน่นอน คนไทยจำนวนมากในสิบคนเชื่อว่า ตนเองควรจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักมากกว่ามีอาชีพด้านการลงทุน ในการตัดสินใจว่าจะนำเงินเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุไปลงทุนอย่างไร ความ

ต้องการที่จะควบคุมการเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุด้วยตนเองเป็นเรื่องปกติ โดยทั่วไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออก แต่สิ่งที่คนไทยไม่เหมือนคนอื่นก็คือ ความไว้วางใจในบริษัทที่ให้บริการด้านการเงิน และความสนใจในตลาดการเงินในระดับที่สูงมาก คนไทยในสัดส่วน 8 ต่อ 1 โดยประมาณ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศใดๆ ที่ทำการสำรวจในครั้งนี้นี้ เห็นด้วยว่า “เราสามารถให้ความไว้วางใจในบริษัทให้บริการทางการเงินในการช่วยเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ” ร้อยละ 31 ของผู้เกษียณอายุในปัจจุบันระบุว่า ได้รับการปรึกษาทางการเงินแบบมืออาชีพเกี่ยวกับการลงทุนในเงินออมเพื่อการเกษียณอายุ ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในขณะที่เดียวกับร้อยละ 81 ของคนไทยเห็นด้วยหรือเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า “การลงทุนในหุ้น พันธบัตร หรือกองทุนรวม เป็นหนทางที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ” ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 3 ไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นสัดส่วน 30 ต่อ 1 นับเป็นสัดส่วนที่ห่างจากประเทศอื่นๆ มาก

คนไทยมีทัศนคติที่ดีมากต่อตลาดการเงินและธุรกิจการให้บริการทางการเงิน

สัดส่วนของคนไทยที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยว่า...

ทัศนคติต่องานและการเกษียณอายุ

ทัศนคติของคนไทยต่องานและการเกษียณอายุ สอดคล้องกันดีกับความต้องการด้านสังคมผู้สูงอายุ ร้อยละ 51 ของผู้เกษียณอายุ ระบุว่า ตนเกษียณอายุก่อนอายุครบ 60 ปี ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับมาตรฐานตะวันตก แต่นับเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ทำการสำรวจ ยกเว้น ฮองกง ในกลุ่มประชากรวัยทำงานในปัจจุบันมีเพียงร้อยละ 27 ที่คาดว่าจะเกษียณอายุเร็วเช่นนี้ ในขณะที่ร้อยละ 13 คาดหวังว่า ตนเองจะไม่เกษียณอายุ ซึ่งมากกว่าประเทศอื่นๆ ยกเว้นอินโดนีเซีย และเกาหลีใต้ ร้อยละ 56 ของคนไทย เชื่อว่า “เราควรทำงานอย่างต่อเนื่องตราบเท่าที่ยังมีแรง” ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นๆ ที่ทำการสำรวจในครั้งนี้นี้ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 20 ที่เชื่อว่า “เราควรเกษียณอายุตามอายุที่กำหนดไว้ และไม่กลับมาทำงานอีก” เสี่ยงสนับสนุนให้มีการขยายการเกษียณอายุออกไปอยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง แท้จริงแล้ว ร้อยละ 60 ของคนไทย จะสนับสนุนเรื่องการขยายระยะเวลา ซึ่ง เป็นระดับของการสนับสนุนที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ที่ทำการสำรวจ ยกเว้นฮองกง อินโดนีเซีย และเกาหลีใต้

จากความท้าทายสู่โอกาส

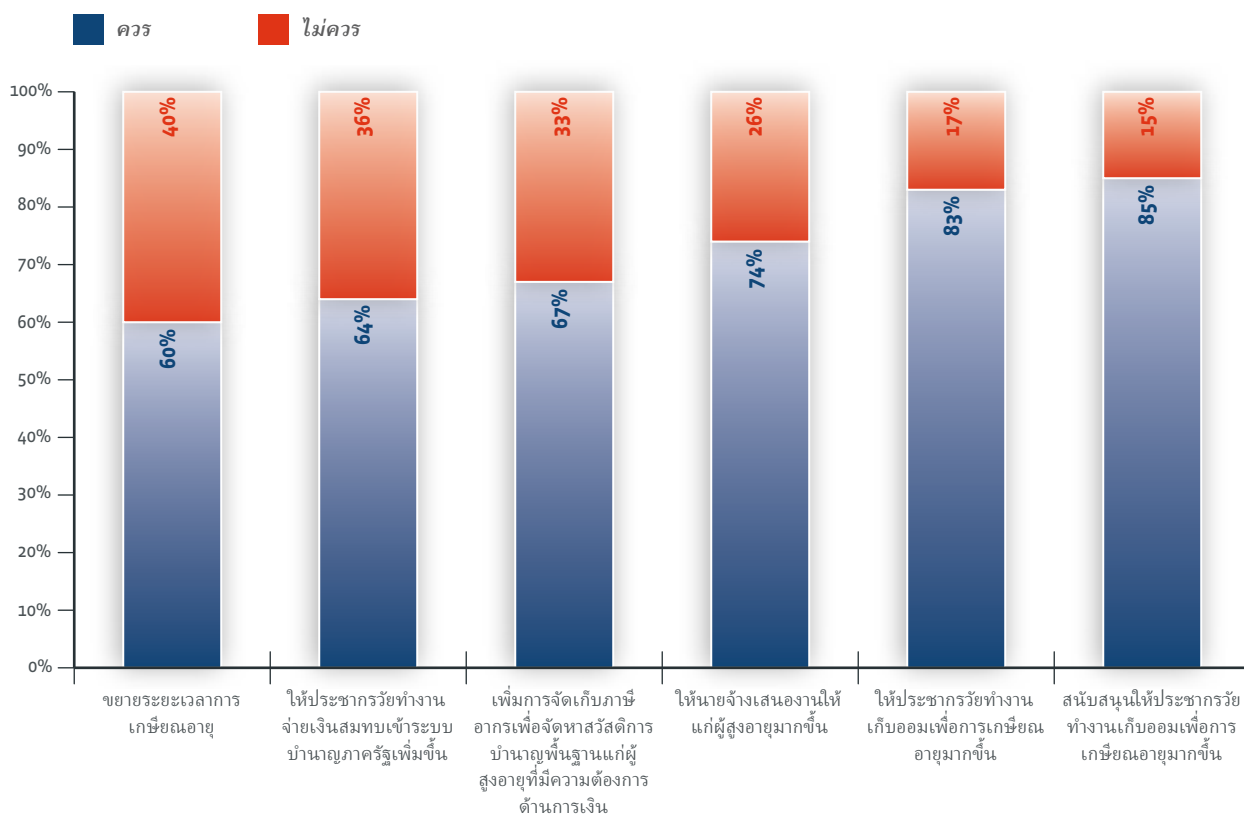
การพัฒนาอย่างรวดเร็วของประเทศไทยก่อให้เกิดภาพลักษณ์อันสดใสเกี่ยวกับอนาคตของประเทศ เมื่อถูกถามว่า “คนรุ่นใหม่แต่ละรุ่นของประชากรวัยทำงาน จะมีมาตรฐานการดำรงชีวิตดีขึ้นกว่าคนรุ่นก่อนหน้าหรือไม่” คนไทยร้อยละ 70 เห็นด้วยหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 4 ที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นอัตราส่วน 21 ต่อ 1 นอกจากนี้ คนไทยในอัตราส่วน 7 ต่อ 1 เห็นด้วยหรือเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า “ผู้เกษียณอายุใหม่ในแต่ละรุ่น จะมีมาตรฐานการดำรงชีวิตดีขึ้นกว่ารุ่นก่อนหน้า” นอกจากการมองเห็นอนาคตที่สดใสแล้ว คนไทยยังแสดงความพึงพอใจในระดับสูงต่อความพยายามของรัฐบาลในการจัดการความท้าทายเกี่ยวกับสังคมสูงอายุและการเกษียณอายุ เมื่อถูกถามว่า “รัฐบาลได้จัดการอย่างเพียงพอเพื่อช่วยประชากรวัยทำงานในปัจจุบันเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุหรือไม่” จำนวนร้อยละ 61 เห็นด้วยหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 17 ที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งตอกย้ำให้เห็นถึงการตอบรับของนโยบายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากกว่าประเทศอื่นๆ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เราอาจคิดว่า คนไทยมองโลกในแง่ดีเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปการเกษียณ

อายุ ทว่าในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่อย่างที่คิด นอกจากนี้คนไทยจะวิตกกังวลเกี่ยวกับหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของตนแล้ว คนไทยยังตระหนักถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น คนไทยในอัตราส่วน 20 ต่อ 1 เห็นด้วยว่า “การให้การสนับสนุนแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่นับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น จะกลายเป็นภาระอันใหญ่หลวงของประชากรวัยทำงานและผู้เสียภาษีอากรในอนาคต” ซึ่งนับเป็นอัตราส่วนที่กว้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ทำการสำรวจ ยกเว้นฮ่องกง เกาหลีใต้ และไต้หวัน นอกจากนี้ คนไทยส่วนมากเห็นด้วยมากกว่าไม่เห็นด้วยว่า “การให้การสนับสนุนแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่นับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น จะกลายเป็นภาระอันใหญ่หลวงของครอบครัวในอนาคต” ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าคนไทยจะมีความพึงพอใจกับนโยบายของรัฐบาล ส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุนสำหรับการปฏิรูปการเกษียณอายุเพิ่มเติมในหลายๆ ด้าน ซึ่งรวมถึงการเพิ่มภาษีอากรเพื่อการจ่ายเงินบำนาญพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นด้านการเงิน

(ร้อยละ 67) การเรียกเก็บเงินสมทบจากประชากรวัยทำงานเพิ่มมากขึ้นเพื่อเข้าสู่ระบบบำนาญภาครัฐ (ร้อยละ 64) และการขยายระยะเวลาการเกษียณอายุ (ร้อยละ 60) และที่สำคัญที่สุด คนส่วนใหญ่เห็นว่า ควรสนับสนุนความพยายามภาครัฐใหม่ๆ ที่ส่งเสริม (ร้อยละ 85) หรือ เรียกร้อง (ร้อยละ 83) ให้ประชากรวัยทำงานเก็บออมเพิ่มมากขึ้นเพื่อการเกษียณอายุของตนเอง

เป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้วที่คนไทยมีความเชื่อมั่นในอนาคตของชาติ และเป็นเรื่องที่ต้องถูกต้องอีกเช่นกันที่จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับหลักประกันความมั่นคงในยามเกษียณอายุ ความเต็มใจที่จะสนับสนุนการปฏิรูปการเกษียณอายุในเชิงสร้างสรรค์นับเป็นข่าวดีอย่างยิ่ง เนื่องจากการที่จะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการอาจต้องอาศัยมาตรการใหม่ๆ เพื่อรองรับการเข้าถึงและความเพียงพอของระบบบำนาญภาครัฐ ส่งเสริมให้มีการออมเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเพิ่มการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจของกลุ่มผู้สูงอายุ

คนไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปด้านการเกษียณอายุอย่างไร

สัดส่วนของผู้ตอบแบบสำรวจคนไทยที่ระบุว่ารัฐบาลควร หรือไม่ควร...

หมายเหตุเชิงเทคนิค

การสำรวจความคิดเห็นในหัวข้อการเกษียณอายุในเอเชียตะวันออก ช่วงที่สองได้รับการออกแบบโดยสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI) และได้ดำเนินการสำรวจในช่วงฤดูร้อนของปีพ.ศ. 2557 โดย อิปโซสส์ ออบเซอร์ฟเวอร์ (Ipsos Observer) ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินการสำรวจและวิจัยที่มีชื่อเสียงระดับโลก การสำรวจนี้จัดทำขึ้นในประเทศจีน เขตปกครองพิเศษฮ่องกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ไต้หวัน ไทย และเวียดนาม กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มเลือก และเป็นตัวแทนของทั้งประเทศนั้นๆ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างของประเทศจีน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนามจะจำกัดเฉพาะเขตเมืองเท่านั้น การสัมภาษณ์นั้นดำเนินการผ่านทางโทรศัพท์ ยกเว้น ฟิลิปปินส์ ไทย อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ประชากรของการสำรวจนี้ประกอบด้วย ผู้มีรายได้หลักของครอบครัว อายุ 20 ปี หรือมากกว่า รวมถึงผู้มีรายได้หลักในปัจจุบัน และผู้มีรายได้หลักที่เกษียณอายุแล้ว GAI ถ่วงน้ำหนักข้อมูลดิบแบ่งตามอายุ เพศ และระดับการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากการสำมะโน และแหล่งข้อมูลทางสถิติที่เป็นมาตรฐานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ในส่วนของกาวิเคราะห์ผลสำรวจนั้นกระทำผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ขนาดของประชากร 7 ใน 10 ประเทศ อยู่ระหว่าง 990 ถึง 1,023 ตัวอย่าง ในประเทศจีน ขนาดของประชากรอยู่ที่

ขนาดประชากรและช่วงความเชื่อมั่น

	ขนาดตัวอย่าง	ขอบเขตของความผิดพลาด (+ หรือ -)*
จีน	1512	2.5
ฮ่องกง	749	3.6
อินโดนีเซีย	1023	3.1
มาเลเซีย	990	3.1
ฟิลิปปินส์	997	3.1
สิงคโปร์	750	3.6
เกาหลีใต้	997	3.1
ไต้หวัน	998	3.1
ไทย	1008	3.1
เวียดนาม	995	3.1

* ขอบเขตของความผิดพลาดที่ช่วงระดับของความเชื่อมั่น 95

1,512 และฮ่องกงและสิงคโปร์อยู่ที่ 749 และ 750 ตัวอย่างตามลำดับ ช่วงระดับความเชื่อมั่นของการสำรวจนี้อยู่ที่ 95 และมีความคลาดเคลื่อนอยู่ระหว่าง + ร้อยละ 2.5 ในจีน และร้อยละ + 3.6 ในฮ่องกงและสิงคโปร์

นิยามศัพท์

ผู้สูงอายุ: ผู้สูงอายุในรายงานนี้ หมายถึงผู้ใหญ่ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

สินทรัพย์ทางการเงิน: สินทรัพย์ทางการเงินในรายงานนี้ โดยทั่วไปหมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ประกันชีวิตและผลิตภัณฑ์ประเภทบำนาญ หุ้น พันธบัตร กองทุนรวม ยกเว้นเงินฝากธนาคาร (เว้นเสียแต่ว่าจะระบุไว้เป็นอย่างอื่น)

ระบบบำนาญแบบมีกองทุน: ระบบบำนาญแบบกองทุนคือระบบที่ประชากรวัยทำงานในปัจจุบันส่งเงินสมทบเข้ากองทุนและนำไปลงทุน โดยการจ่ายประโยชน์ทดแทนมาจากสินทรัพย์ที่เพิ่มพูนมากขึ้น

รายได้ครัวเรือน: รายได้ครัวเรือนหมายถึง รายได้ของสมาชิกทุกคนในครอบครัว สำหรับผู้เกษียณอายุที่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่ประกอบด้วยคนหลายรุ่น รายได้ครัวเรือนจึงหมายถึงรวมถึงรายได้ของบุตรหลานด้วย

การเปิดรับตลาด: การเปิดรับตลาดหมายถึงระดับการมีส่วนร่วมในตลาดการเงิน ประเทศหรือสังคมที่เปิดรับตลาดการเงินหมายถึงประเทศหรือสังคมที่ประชากรส่วนใหญ่และ/หรือมีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรอย่างรวดเร็วที่เลือกลงทุนในตลาดการเงินและครอบครองสินทรัพย์ทางการเงิน

ระบบแผนสงเคราะห์หรือแบบตรวจสอบ (Means-Tested

Programs): ระบบแผนสงเคราะห์หรือแบบตรวจสอบ เป็นระบบความช่วยเหลือทางสังคม โดยที่การมีสิทธิ์ได้รับประโยชน์ทดแทนจะถูกจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีรายได้ หรือสินทรัพย์ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ระบบบำนาญแบบได้มาจ่ายไป (Pay-As-You-Go Pension System):

ระบบบำนาญแบบได้มาจ่ายไป หมายถึงระบบที่นำเงินที่สมทบโดยประชากรวัยทำงานในปัจจุบันไปจ่ายเป็นประโยชน์ทดแทนแก่ผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน

อัตราทดแทนรายได้: อัตราทดแทนรายได้ หมายถึง ส่วนของรายได้ของประชากรวัยทำงาน ซึ่งประโยชน์เงินบำนาญเข้ามาแทนที่ หากการจ่ายประโยชน์ทดแทนนั้นเป็นเงินก่อนมิใช่การจ่ายเป็นรายเดือน อัตราทดแทนรายได้นี้จะหมายถึงส่วนของรายได้ซึ่งประโยชน์เงินบำนาญจะเข้ามาแทนที่ หากถูกแบ่งจ่ายเป็นรายงวด

ผู้เกษียณอายุและประชากรวัยทำงาน: การจำแนกผู้ตอบแบบสำรวจว่าเป็น “ผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน” และ

“ประชากรวัยทำงานปัจจุบัน” นั้นมาจากการที่ผู้ตอบแบบสำรวจเป็นผู้ระบุด้วยตนเอง ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสำรวจจะได้รับการอธิบายว่า การเกษียณอายุ หมายถึง “ไม่ทำงานอีกต่อไป หรือทำงานน้อยลงกว่าขณะที่มีอายุน้อยกว่านี้และไม่มีแผนที่จะกลับไปทำงานเต็มเวลาอีกครั้งหนึ่ง” จากนั้น จะได้รับการถามว่า เป็น “ผู้เกษียณอายุในปัจจุบัน” หรือไม่

ระบบบำนาญภาครัฐ: คำว่า “ระบบบำนาญภาครัฐ” ในรายงานฉบับนี้ หมายถึง ระบบบำนาญภาคบังคับทั้งหมด หรือระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ ซึ่งจัดตั้งโดยรัฐบาล โดยมีข้อแม้ว่า ระบบนั้นจะต้องเป็นระบบที่มีการจ่ายเงินสมทบและไม่ใช้ระบบแผนสงเคราะห์หรือแบบตรวจสอบ (means-tested) ในประเทศไทย ระบบบำนาญภาครัฐ หมายถึงกองทุนประกันสังคม กองทุนการออมแห่งชาติ และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

เกี่ยวกับผู้วิจัย

ริชาร์ด แจ็คสัน (Richard Jackson) เป็นผู้ก่อตั้งและดำรงตำแหน่งประธานกรรมการของสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI) ซึ่งเป็นองค์กรเพื่อการวิจัยและการศึกษาที่ไม่แสวงกำไร โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความท้าทายในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม ภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก นอกจากนี้เขายังดำรงตำแหน่ง Senior Associate ของสถาบันวิจัยนโยบายการต่างประเทศและยุทธศาสตร์ (Center for Strategic and International Studies—CSIS) รวมถึงยังเป็นที่ปรึกษาอาวุโสให้กับ Concord Coalition อีกด้วย ริชาร์ดเป็นผู้ประพันธ์ หรือผู้ประพันธ์ร่วมด้านนโยบายศึกษามากมายหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ *Lessons from Abroad for the U.S. Entitlement Debate* (2014) *The Global Aging Preparedness Index, Second Edition* (2013) *Balancing Tradition and Modernity: The Future of Retirement in East Asia* (2012) *Global Aging and the Future of Emerging Markets* (2011) และ *The Graying of the Great Powers: Demography and Geopolitics in the 21st Century* (2008) นอกจากนี้ ริชาร์ดยังเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อประชากรศาสตร์ และได้รับการอ้างอิงถึงในสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ริชาร์ดได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยเยล และอาศัยอยู่ในอเล็กซานเดรีย รัฐเวอร์จิเนีย กับภรรยาชื่อเพอร์รีน และบุตรอีกสามคน ได้แก่ เบนจามิน ไบรอัน และเพเนโลเป

โทเบียส ปีเตอร์ (Tobias Peter) เป็นผู้วิจัยในตำแหน่ง Research Associate ของสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI) ก่อนหน้าที่จะเริ่มเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เขาทำงานร่วมกับริชาร์ด แจ็คสัน เกี่ยวกับภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ณ สถาบันวิจัยนโยบายการต่างประเทศและยุทธศาสตร์ (Center for Strategic and International Studies—CSIS) ซึ่งเขาประสบความสำเร็จในตำแหน่งนักวิจัยฝึกหัด ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ประสานงานโครงการตามลำดับ โทเบียสเป็นผู้ประพันธ์ร่วมด้านนโยบายศึกษาหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ *U.S. Development Policy in an Aging World: New Challenges and New Priorities for a New Demographic Era* (2013) *The Global Aging Preparedness Index, Second Edition* (2013) และ *Balancing Tradition and Modernity: The Future of Retirement in East Asia* (2012) โทเบียสจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาประวัติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ จาก College of St. Scholastica และระดับมหาบัณฑิตด้านนโยบายสาธารณะจาก Harvard's John F. Kennedy School of Government

เกี่ยวกับสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI)

สถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก (Global Aging Institute—GAI) เป็นองค์กรที่มุ่งงานด้านการวิจัย และการศึกษาโดยไม่หวังผลกำไร ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจ เกี่ยวกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อธิบายให้ผู้กำหนดนโยบายและสาธารณชนทราบเกี่ยวกับความท้าทายของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมถึงสนับสนุนให้มีการออกนโยบายในเชิงสร้างสรรค์ ในเวลาที่อันควร เรื่องที่ GAI ให้ความสำคัญนั้นกว้างมาก และหมายรวมถึงทุกสิ่งตั้งแต่การสร้างหลักประกันความมั่นคงเพื่อการเกษียณอายุเรื่อยไปจนถึงความมั่นคงระดับชาติ ขอบเขตนั้นครอบคลุมทั่วโลก ซึ่งรวมไปถึงสังคมผู้สูงอายุทั่วโลก

GAI ก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2557 โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่อเล็กซานเดรีย รัฐเวอร์จิเนีย แม้ว่า GAI จะเพิ่งเริ่มก่อตั้ง แต่เป้าหมายของการทำงานนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่เลย ก่อนการก่อตั้งสถาบัน ริชาร์ด แจ็คสันซึ่งดำรงตำแหน่งประธาน ได้ดำเนินโครงการวิจัยเกี่ยวกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลก ขณะทำงานอยู่ที่ สถาบันวิจัยนโยบายการต่างประเทศและยุทธศาสตร์ (Center for Strategic and International Studies—CSIS) มาเป็นระยะเวลาเกือบ 15 ปี ได้ผลิตผลงานวิจัยและวิเคราะห์จำนวนมาก ซึ่งเปิดโลกทัศน์และมีบทบาทสำคัญในการสรุปข้อถกเถียงว่าอะไรคือความท้าทายที่มีความสำคัญยิ่งในศตวรรษที่ 21 คณะกรรมการของ GAI มี โธมัส เอส เทอร์รี่ ซึ่งเป็นประธานคณะเจ้าหน้าที่บริหาร ของเทอร์รี่กรุ๊ป และอดีตประธานของสมาคมนักคณิตศาสตร์ประพันธ์แห่งสหรัฐอเมริกา ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ท่านสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถาบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโลกได้ที่ www.GlobalAgingInstitute.org.

เกี่ยวกับอีสท์สปริง อินเวสต์เมนท์เมนทส์

อีสท์สปริง อินเวสต์เมนท์เมนทส์เป็นบริษัทบริหารและจัดการสินทรัพย์ชั้นนำในภูมิภาคเอเชีย โดยรับผิดชอบในการบริหารจัดการสินทรัพย์มูลค่า 134,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2558) ให้แก่ลูกค้าสถาบันและลูกค้ารายย่อย อีสท์สปริง อินเวสต์เมนท์เมนทส์เริ่มดำเนินธุรกิจเชิงรุกในภูมิภาคเอเชียตั้งแต่พ.ศ. 2537 โดยมีสถานะเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจบริหารและจัดการกองทุนรวมของพรูเด็นเชียลในภูมิภาคเอเชีย และเป็นบริษัทย่อยของกลุ่มบริษัทพรูเด็นเชียล ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มบริษัทที่ให้บริการทางการเงินที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

อีสท์สปริง อินเวสต์เมนท์เมนทส์เป็นหนึ่งในบริษัทที่มีเครือข่ายครอบคลุมภูมิภาคเอเชียที่กว้างขวางที่สุดแห่งหนึ่ง โดยมีทีมงานอันประกอบด้วยพนักงานกว่า 2,500 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนเมื่ออาชีพกว่า 250 คน ประจำอยู่ ณ หน่วยงานต่างๆ ใน 10 ประเทศ รวมถึงมีสำนักงานในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ ความรู้ความเชี่ยวชาญรวมถึงความเข้าใจในตลาดที่ท้องถิ่นส่งผลให้เรามีความพร้อมที่จะส่งมอบโอกาสในการลงทุนที่ได้รับการคัดกรองเป็นพิเศษสำหรับลูกค้าของเราทุกราย เราให้บริการด้านการลงทุนในสินทรัพย์หลากหลายประเภทนับตั้งแต่ ตราสารทุน ตราสารหนี้ การลงทุนในประเทศ และต่างประเทศในหลากหลายชนิดสินทรัพย์ การระดมทุน การลงทุนในหุ้นที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวมถึงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

อีสท์สปริง อินเวสต์เมนท์เมนทส์ได้รับการจัดให้เป็นบริษัทบริหารและจัดการกองทุนรวมเพื่อลูกค้ารายย่อยที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียในปีพ.ศ. 2557 จากการสำรวจประจำปีของ Asia Asset Management และได้รับการยกย่องให้เป็นบริษัทจัดการกองทุนรวมยอดเยี่ยมในภูมิภาคเอเชีย จากงานประกาศรางวัล Best of the Best Awards ของ Asia Asset Management ประจำปีพ.ศ. 2557

www.GlobalAgingInstitute.org

www.eastspring.com